

RĪGAS TEHNISKĀ UNIVERSITĀTE

J. DAMBIS

RĪGAS CENTRA ARHITEKTONISKI TĒLPISKĀS VIDES
KVALITĀTE

1995 – 2010

PROMOCIJAS DARBA
KOPSAVILKUMS

2010

RĪGAS TEHNISKĀ UNIVERSITĀTE

Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultāte

Arhitektūras un pilsētbūvniecības katedra

JURIS DAMBIS

Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas

vadītājs

RĪGAS CENTRA ARHITEKTONISKI TELPISKĀS VIDES KVALITĀTE

1995–2010

Promocijas darba kopsavilkums

Zinātniskais
vadītājs
Dr. arch., prof.
J. Briņķis

Rīga, 2010

Dambis J. Rīgas centra arhitektoniski telpiskās vides kvalitāte 1995–2010. Promocijas darba kopsavilkums. RTU, 2010.

Iespiests saskaņā ar arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātes profesoru grupas 2010. Gada 16. aprīļa sēdes lēmumu Nr.4.

ISBN

PROMOCIJAS DARBS
IZVIRZĪTS RĪGAS TEHNISKAJĀ UNIVERSITĀTĒ
ARHITEKTŪRAS DOKTORA GRĀDA IEGŪŠANAI

Promocijas darbs arhitektūras doktora grāda iegūšanai tiek publiski aizstāvēts 2010. gada 16.jūnijā, plkst.12.00 Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātē, Āzenes ielā 16/20, 406 auditorijā

RECENZENTI:

Dr.habil.arch., prof. Jānis Krastiņš
Rīgas Tehniskā universitāte

Dr.arch., emerit.prof. Oļģerts Buka
Rīgas Tehniskā universitāte

Dr.arch., doc. Zane Šmita
Rīgas Tehniskā universitāte

APSTIPRINĀJUMS

Es apstiprinu, ka esmu izstrādājis doto promocijas darbu, kas iesniegts izskatīšanai Rīgas Tehniskajā universitātē arhitektūras doktora grāda iegūšanai. Promocijas darbs nav iesniegts nevienā citā universitātē zinātniskā grāda iegūšanai.

Juris Dambis

07.05.2010.

Promocijas darbs ir uzrakstīts latviešu valodā, satur ievadu, 4 nodaļas, secinājumus, 190 attēlus, kopā 226 lappuses. Literatūras sarakstā ir 158 nosaukumi.

DARBA VISPĀRĒJS RAKSTUROJUMS

Tēmas aktualitāte un tās raksturojums

Pēdējo 15 gadu laikā Latvijas sabiedrībā daudz tiek diskutēts par būvniecības problēmām Rīgas centrā. Pēc neatkarības atgūšanas laika periods līdz 1995. gadam Rīgas attīstībā uzskatāms par pārejas periodu, jo pārmaiņas vēl notika pēc padomju plānošanas dokumentiem. Kvalitatīvi jauns periods Rīgas attīstībā sākās ar 1995. gadu, kad tika pieņemts uz demokrātijas, cilvēktiesību, jauna likumdošanas gara un vides kvalitātes principiem balstīts pilsētas attīstības plāns. Bija radīta telpiskās vides tiesiskā regulējuma bāze, kurai vajadzēja kalpot turpmāko pārmaiņu kvalitātes nodrošināšanā. Rīgas centrs kā unikāla kultūrvēsturiska vērtība pasaulē atzinību ieguva 1997. gada 6. decembrī līdz ar iekļaušanu UNESCO Pasaules kultūras un dabas mantojuma sarakstā. Rīgas viduslaiku un vēlākā pilsētībūvnieciskā struktūra, jūgendstila piesātinājums, kā arī 19. gadsimta koka arhitektūra ir tās vērtības, ar kurām Latvija var lepoties. Līdz ar to Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanai, aizsardzībai un attīstībai ir ne tikai vietēja, bet arī valstiska un starptautiska nozīme, taču ir redzams, ka šīs vietas saglabāšanā, aizsardzībā un attīstībā ir bijušas arī problēmas. Pilsēta nav sastingusi, tā ir dzīvs organisms, kas nemitīgi attīstās, tāpēc ļoti būtisks ir uzbūvētā objektīvs un profesionāls izvērtējums un attīstības procesa analīze. Sabiedrības un profesionālo aprindu atšķirīgais vērtējums rada nepieciešamību vairāk iedzījināties pilsētas telpiskās vides attīstības norisēs.

Rīgas centra attīstībā kopš 1995. gada novērojamas šādas problēmas:

- Lai arī pilsēta ir ieguvusi daudzas kvalitatīvas jaunas būves; ekonomikas augšupejā nācies sadurties ar būvētgrībētāju visatļautību un pilsētas pārvaldes sistēmas mazspēju. Konstatējams politiskās varas un ar to saistīto uzņēmēju vienpusējs redzējums vai intereses, nespēja analizēt, prognozēt un vadīt pilsētas izaugsmi pēc ilgtermiņa attīstības principiem. 21. gadsimta pirmās desmitgades sākumā Rīga sāka atkārtot daudzu Eiropas pilsētu pirms 35 gadiem pieļautās kļūdas, kur pietiekami nevadīta

komercializēšana un neiegrožota pārslodze degradējusi vēsturisko centru kvalitāti un humāno raksturu.

- Rīgas centra spēkā esošā plānojuma dokumentācija konceptuāli filozofiskā aspektā ir orientēta uz kvalitatīvu cilvēka dzīves telpas veidošanu, taču vairāki konkrēti risinājumi liecina par šaurākām uzņēmēju interesēm ātras peļņas gūšanai. Plānojuma dokumentācijai nav skaidras uzbūves struktūras, trūkst vienotas izstrādes metodikas, ļoti atšķirīga ir izstrādes detalizācija – jautājumi, kas plānojuma autorus interesējuši vairāk, ir atrisināti konkrēti, bet vairāki nozīmīgi aspekti risināti nosacīti, ieteikumu līmenī;
- Rīgā, tāpat kā citās Eiropas vēsturiskajās pilsētās, aizvien saduras divi galēji pretēji uzskati: pilsētas vēsture ir attīstībai traucējoša vai – pilsētas vēsture ir neaizskarama. Tā kā Latvijā nav izveidojusies kvalitatīvas arhitektūras un dizaina patērētāju paaudze, Rīgas centra arhitektoniski telpiskās vides attīstībā mūsdienīgas pieejas trūkums kavē kvalitatīvas pilsētvides veidošanu.

Pētījuma priekšmets ir Rīgas centra arhitektoniski telpiskajā vidē notikušo pārmaiņu atbilstība starptautiski aprobētiem kvalitatīvas cilvēka dzīves telpas veidošanas principiem un atziņām, kā arī iespējamie risinājumi „nostādnes un pasākumi situācijas optimizēšanai. Par Rīgas centru šajā pētījumā nosacīti tiek pieņemta funkcionāli, vizuāli un pilsētūbnieciski nozīmīgākā pilsētas centrālā daļa, kas salīdzinot ar Rīgas vēsturiskā centra aizsardzības zonu ir plašāka, iekļaujot galveno maģistrāļu attīstības koridorus, teritoriju ziemeļu un austrumu virzienos. Šāds skatījums izriet no nepieciešamības pilsētas centra tēla analizē un veidošanā neierobežoties tikai ar administratīvi noteiktām robežām. Šajā pētījumā netiek atspoguļoti pilnīgi visi arhitektoniski telpiskās vides pārveidojumi Rīgas centrā, bet tikai būtiskākie, lai kopumā konstatētu un atspoguļotu tendences. Promocijas darbs ir orientēts uz mūsdienu cilvēka dzīves kvalitātei un filozofijai atbilstošas nostājas un attieksmes veidošanu pilsētas vēsturiskā centra arhitektoniski telpiskās vides attīstībā.

Darba pamatnostādnes

Darba pamatnostādnes balstās uz starptautiski aprobētu kvalitatīvas telpiskās vides veidošanas filozofiju, starptautiskām konvencijām, rekomendācijām pilsētu vēsturisko centru arhitektoniski telpiskās vides attīstību regulējošiem Latvijas tiesību aktiem un personīgi gūtās pieredzes . Darba pamatnostādnes ir:

- Rīgas vēsturiskais centrs ir dzīva Eiropas vēstures ilustrācija, unikāla, Latvijas izcilākā kultūrvēsturiskā vērtība, kuras

saglabāšana nākamajām paaudzēm atbilst Latvijas tautas, kā arī starptautiskajām interesēm;

- pilsētas arhitektoniski telpiskās vērtības iespējams noteikt tikai vispusīgas apzināšanas, izpētes un analīzes rezultātā, kam seko plašas konsultācijas un diskusijas. Laikam ejot attieksme pret vērtībām mainās;
- pilsēta nav sastingusi, tā nemitīgi attīstās, nākotnei ir svarīga attīstības kvalitāte; pilsētvidē ir nepieciešams sava laika kvalitatīvs pienesums, bet ļoti nozīmīgi ir sekot, lai attīstība netiktu balstīta uz pagātnes mantojuma iznīcināšanu;
- pilsētas centrā kvalitatīva publiskā ārtelpa ir spēcīga, estētiski un funkcionāli nozīmīgākā pilsētas sastāvdaļa, kam ir izšķirošā loma pilsētas dzīves veidošanā un konkurētspējā.

DARBA MĒRĶIS UN UZDEVUMI

Promocijas darba mērķis ir izpētīt Rīgas centra attīstību 15 gadu laikā no arhitektoniski telpiskās vides kvalitātes viedokļa, apskatot citu valstu piemērus, izstrādāt pamatprincipus un metodoloģiju kvalitatīvas cilvēka dzīves telpas veidošanai vēsturiskā vidē, piedāvāt nostādnes un rīcības programmu, kas nodrošinātu jaunās būvniecības arhitektūras kvalitātes atbilstību vairāku gadsimtu laikā radītai Rīgas centra arhitektoniski telpiskās vides vērtībai.

Mērķa sasniegšanai izvirzīti šādi uzdevumi:

- precizēt Rīgas centra saglabājamās vērtības;
- analizēt 1995. un 2006. gada Rīgas Attīstības plānus, lai secinātu, kā tie nodrošina kvalitatīvu telpiskās vides attīstību;
- analizēt Rīgas vēsturiskā centra kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu un nozīmīgākās pārmaiņas, kas centrā notikušas 15 gadu laikā;
- apkopojot Eiropas valstu pieredzi, novērtēt tradicionālās saglabājamās kultūrvēsturiskās vērtības pilsētu vēsturiskajos centros un izstrādāt pamatprincipus kvalitatīvas publiskās telpas veidošanai vēsturiskajā vidē;

- izstrādāt priekšlikumus ar kultūras mantojuma saglabāšanu un plānošanu saistīto terminu precizējumiem;
- izstrādāt priekšnoteikumus un svarīgākos uzdevumus Rīgas vēsturiskā centra attīstības kvalitātes uzlabojumiem;
- vadoties no pieredzes Rīgas centra attīstībā, sagatavot ierosinājumus arhitektūras nozares tiesiskas bāzes sakārtošanai.

IZMANTOTĀS PĒTĪJUMU METODES

- ar Rīgas centra attīstību saistītās dokumentācijas un publicēto avotu salīdzinoša analīze;
- ar pilsētu vēsturisko centru saglabāšanu un attīstību saistītās profesionālās literatūras un starptautiskās pieredzes salīdzinoša analīze;
- normatīvo aktu, Rīgas centra plānojuma dokumentu un nozīmīgāko pārveidojumu dokumentācijas izvērtēšana;
- Rīgas centra arhitektoniski telpiskajā vidē kopš 1995. gada notikušo pārveidojumu vizuālās ietekmes analīze;
- profesionāļu aptaujas.

PROMOCIJAS DARBA APROBĀCIJA

Atsevišķi pētījuma rezultāti ir publicēti sešos zinātniskos rakstos. Autors ir piedalījies starptautiskas kultūras mantojuma politikas veidošanā vairākās starptautiskās ekspertu darba grupās (Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par kultūras mantojuma vērtību sabiedrībai iztrādes darba grupā, Eiropas Padomes Kultūras mantojuma tehniskās sadarbības un konsultāciju programmas darba grupā, Eiropas savienības un Eiropas padomes projekta „Kultūras ceļi” padomē u.c.). Nolasīti 9 referāti starptautiskās konferencēs Latvijā un ārvalstīs

Publikācijas:

1. Dambis J. Arhitektūras kvalitātes teorija un Rīgas vēsturiskā centra attīstība / Theory on Quality of Architecture and Development of the historical Centre of Riga // RTU Zinātniskie raksti. 10. sērija: Arhitektūra un Pilsētplānošana. – Rīga: RTU, 2007. – 1. sējums. – 109.–115. lpp.
2. Dambis J. Augstceltnes un Vecrīgas uztvere // Latvijas Arhitektūra. – 2006. – Nr. 1(63) – 84.–87. lpp.
3. Dambis J. Latvia // Policy and Law in Heritage Conservation. – London: Spon Press, 2001. – p. 207–226.

4. Dambis J. The historic centre of Riga, Latvia // Management of Historic Centres. – London: Spon Press, 2001. – p. 187–201.
5. Dambis J. The historic centre of Riga // Regenerating Europe. European Heritage Heads Forum. – London: English Heritage, 2008. – p. 22–23.
6. Dambis, J. Historischer Stadtkern von Riga // Schätze der Welt, Erbe der Menschheit. Die Denkmaler der UNESCO, Liste des Welterbes: 1999. – S. 88–89.
7. Dambis J., Zilgalvis J., Pētersons R. u.c. Vēsturisko interjeru saglabāšana un restaurācija / Preservation and Restoration of Historic Interiors. – Rīga: Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, 2006. – 127 lpp.

Par promocijas darba tēmu sagatavoti un nolasīti referāti zinātniskajās konferencēs:

1. „Culture heritage, contemporary architecture and design- guarantee for qualitative man’s life environment in the development of town historical centres”, International Conference “Alternatives to Historical Reconstruction in UNESCO World Heritage Cities”, Tallinn, 16. - 17.05.2002.;
2. „The influence of economic development on the preservation of town historical centres and quality of human life” Baltic Sea Region Cultural Heritage Forum, Helsinki, 09. - 12.06.2005;
3. „Documentation of the cultural heritage of the Historic Centre of Riga”, Seminar on Integrated Management Tools of Cultural and Natural Heritage, Bucharest, 16. - 19.11.2005.;
4. „Preservation, development and planing of the Historic Centre of Riga”, Seminar on Integrated Management Tools of Cultural and Natural Heritage, Bucharest, 16.-19.11.2005.;
5. „Rīgas centra kvalitatīvas attīstības priekšnoteikumi- plānošana un laba arhitektūra”, starptautiska konference „Nekustamais īpašums un būvniecība Baltijā”, Rīga, 07.04.2006.;
6. „Cities, Culture, Creative industries and Development, Historic Centre of Riga”, International Seminar on Culture, Welth and Development, Lisbon, Fondacio Oriente, 16. - 19.05.2006.;
7. „Management of World Heritage site the Historic centre of town, using the expeerience of Riga” Expert Workshop on Benchmarks and chapter 4 of the Operation Guidelines, Paris, 02. - 03.04.2007.;
8. „Pilsētu vēsturisko centru saglabāšana un attīstība”, starptautisks seminārs „Pilsētu vēsturisko centru saglabāšana un attīstība”, Rīga, 16. - 17. 04.2007.;
9. „Development of cultural heritage policy in Latvia - Cooperation between Latvia and Council of Europe”, International Conference

„Implimentation of the major international instruments concerning cultural heritage through the national legislation”, Vilnius, 11. - 12.10.2007.;

10. „Management of the Historic Centre of Riga - the World heritage site” starptautiska konference “The Historic Urban Landscape and its Management” Budapešta, 23.–25.11.2008;
11. „Economic pressure and preservation of the Historic centre of Riga”, Septītais forums “Kultūra un daba”, Santandera, 14.–16.07.2008.;

ZINĀTNISKĀ NOVITĀTE UN DARBA PRAKTISKĀ IZMANTOŠANA

Darba praktiskais lietojums ir pētījumu un dokumentācijas apkopojuma rezultātā izstrādāts analītisks materiāls, kurš dod skaidrāku priekšstatu par norisēm Rīgas centra attīstībā, precīzi un koncentrēti formulē starptautisko pieredzi un veicamos pasākumus Rīgas centra kvalitatīvas attīstības veicināšanā. Materiāls var tikt izmantots lai pierādītu, ka Rīgai ir nepieciešams jauns, uz ilgtspējīgas attīstības principiem balstīts attīstības plāns, lai mainītu politisko attieksmi un, apvienojot profesionāļu viedokļus, panāktu izmaiņas normatīvo aktu bāzē, kā arī lai iepazītos un konsekventāk lietu starptautiski aprobētas metodes un skaidrāku profesionālo terminoloģiju.

Darba zinātniskā novitāte ir pirmo reizi veikta vispusīga, uz starptautiskas pieredzes balstīta, analīze par Rīgas centra arhitektoniski telpiskajā vidē notikušajiem pārveidojumiem 15 strauju ekonomisko un politisko pārmaiņu gados, kā arī koncentrētas pilsētu vēsturisko centru saglabāšanas un attīstības politikas principu izstrāde

DARBA STRUKTŪRA UN APJOMS

Darba saturs izklāstīts četrās galvenajās nodaļās. Darba kopējais apjoms ir 226 datorsalikuma lapaspuses. Tajā ir iekļauti 190 attēli, kas ilustrē pētījuma tekstuālo daļu. Darbam ir 15 pielikumi, kā arī izmantoto avotu saraksts ar 158 nosaukumiem. Promocijas darba saturs:

levads

1. Rīgas centra arhitektoniski telpiskās vērtības

- 1.1. Plānojuma struktūra
- 1.2. Panorāma un siluets

- 1.3. Apbūves vērtība un vērtēšanas kritēriji
 - 1.3.1. Viduslaiku arhitektūra
 - 1.3.2. Jūgendstila arhitektūra
 - 1.3.3. Koka arhitektūra
- 1.4. Publiskā ārtelpa un zaļumi
- 1.5. Vēsturisko pilsētu tradicionālās aizsargājamās vērtības °

2. Rīgas centra attīstības plānošana un normatīvie akti

- 2.1. Rīgas Attīstības plāns 1995.–2005. gadam
- 2.2. Rīgas centra attīstību regulējošo normatīvo aktu būtība
- 2.3. Rīgas attīstības plāns 2006.–2018. gadam

3. Mūsdienu tendences Rīgas centra arhitektoniski telpiskās vides attīstībā

- 3.1. Nozīmīgākās pārmaiņas Rīgas centra telpiskajā vidē kopš 1995. gada
- 3.2. Starptautiski aktuālas problēmas Rīgas centra arhitektoniski telpiskās vides attīstībā

4. Rīgas centra arhitektoniski telpiskās vides attīstības iespējas

- 4.1. Pamatprincipi kvalitatīvas cilvēka dzīves telpas veidošanai vēsturiskā vidē
- 4.2. Rīgas centra attīstības perspektīvas un rīcības programma
- 4.3. Arhitektūras nozares nākotnes iespējas

Secinājumi

Pielikumi

Izmantotie avoti

Pirmajā nodaļā analizētas Rīgas centra arhitektoniski telpiskās vērtības. Atzīts, ka Rīgas vēsturiskā centra kultūrvēsturiskā vērtība nav tikai tā ēkās, bet visā kopumā, ko veido plānojuma struktūra, pilsētas panorāma un siluets, apbūves telpiskais izveidojums, arheoloģiskais kultūrlānis, daba, pietiekoši plašā un zaļā publiskā ārtelpa, pilsētnieku dzīves tradīcijas un citas vērtības. Pilsēta nesastāv tikai no ikoniskām ēkām, bet arī no vienkāršas, taču autentiskas fona apbūves. Arī šī fona apbūve ir Rīgas centra vērtība un kopuma sastāvdaļa. Iznīcinot to, pilsēta zaudē savu seju un autentiskumu. Tāpēc šajā pētījumā ir apskatīta un analizēta arī ēku kultūrvēsturiskās vērtības noteikšanas metode, atbildot uz jautājumiem - vai vērtība ir precīzi izmērāma, konstatējama un ar kompetentu ekspertu palīdzību nosakāma. Lai iegūtu plašāku skatījumu Eiropas kontekstā,

apkopotas un dotas vēsturisko pilsētu tradicionālās aizsargājamās kultūrvēsturiskās vērtības.

Otrajā nodaļā analizēti Rīgas Attīstības plāni, lai noskaidrotu, kā tie ietekmē praktisko būvniecību un vai tie atbilst ilgtspējīgas attīstības principiem. Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas Rīga pirmo Attīstības plānu ieguva 1995. gadā. To Kanādas un Latvijas pilsēt būvniecības speciālista Andra Rozes vadībā izstrādāja kompetentu arhitektu un plānotāju grupa. Šajā plānā bija skaidri struktūrēta Rīgas attīstības programma ar precīzi noteiktu pilsēt būvniecisko stratēģiju laika posmā līdz 2005. gadam. Pašreizējo Attīstības plānu, kas stājās spēkā 2006. gadā, Viļņa Štrama vadībā izstrādāja cita, ne tik pieredzējušu autoru grupa, tajā nav pietiekami ievērots pēctecības princips, plānojuma dokumentācijai nav skaidras uzbūves struktūras, trūkst vienotas izstrādes metodikas un ļoti atšķirīga ir izstrādes detalizācija. Lai iegūtu vispusīgāku priekšstatu par notikušajām pārmaiņām Rīgas centrā, apskatīts arī tiesiskais regulējums, īpašu uzmanību pievēršot starptautiskiem normatīviem aktiem. Veikta 7 starptautisku konvenciju, 19 starptautisku rekomendāciju, hartu un rezolūciju analīze.

Trešajā nodaļā apskatītas mūsdienu tendences Rīgas centra arhitektoniski telpiskās vides attīstībā, pievērsta uzmanību nozīmīgākām pārmaiņām un problēmām. Kopš 1997. gada decembra, kad Rīgas vēsturiskais centrs ieguva UNESCO Pasaules mantojuma statusu, pārmaiņas Rīgas centra telpiskajā vidē un atšķirīgie viedokļi kultūras mantojuma saglabāšanā ir nonākuši arī pasaules ekspertu kompetencē. Sabiedrībā plaši izvērstajai diskusijai par Rīgas apbūves problēmām šajā nodaļā ir noteikti cēloņi un likumsakarības, uzsvērta politiskā atbildība un pieredzējušu profesionāļu trūkums. Šajā nodaļā izceltas un analizētas nozīmīgākās aktivitātes, apskatīta atsevišķu objektu realizācijas vēsture, analizētas būvniecības tendences un atspoguļoti veiksmīgas arhitektūras piemēri. Pēdējo gadu laikā Eiropā asākās diskusijas kultūras mantojuma jomā galvenokārt ir izvērsušās par vairākām plānotām augstbūvēm tiešā pilsētu vēsturisko centru tuvumā. Tāpēc šajā pētījumā, izmantojot starptautisku skatījumu, tam pievērsta īpaša uzmanība un izstrādāta vizuālās ietekmes analīzes metode. Apkopotas arī vairāku Eiropas galvaspilsētu tradicionālās problēmas un kļūdas vēsturisko centru attīstībā.

Ceturtajā nodaļā, balstoties uz starptautisko pieredzi, apskatītas Rīgas centra arhitektoniski telpiskās vides attīstības iespējas, izstrādāti pamatprincipi kvalitatīvas cilvēka dzīves telpas veidošanai vēsturiskajā vidē (galvenokārt vēsturiskajās pilsētās), dotas nostādnes un konkrēta rīcības programma Rīgas centra kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanā un jaunu vērtību radīšanā laika periodam līdz 2020. gadam, kā arī sniegti atsevišķi

priekšlikumi, kas izriet no Rīgas centra attīstības un skar arhitektūras nozares sakārtošanu.

Pielikumos apkopoti dati par starptautiskām institūcijām, kas darbojas Eiropas kultūras mantojuma, pilsētvides un ainavu jomā, informācijas apkopojums par Rīgas vēsturiskā centra iekļaušanu UNESCO Pasaules kultūras un dabas mantojuma sarakstā, priekšlikums jaunam, arhitektūras kvalitāti sekmējošam likumam, kā arī darba autora precizēti vai jauni kultūras mantojuma saglabāšanā un pilsētplānošanā lietojamo jēdzienu un terminu skaidrojumi.

GALVENIE REZULTĀTI UN SECINĀJUMI

Laikam ejot, sabiedrības attieksme pret kultūrvēsturiskām vērtībām mainās. Mūsdienu izpratnē kultūras mantojuma jēdziens ir ievērojami paplašinājies, no atsevišķām arhitektūras liecībām pārejot uz pilsētu vēsturisko centru aizsardzību. Tas, ko kādreiz noteikta sabiedrības daļa ir uzskatījusi par “veciem graustiem”, dažkārt vēlāk tiek atzīts par vērtību. Mainās arī speciālistu attieksme, īpaši pēc vispusīgas vērtību izpētes un inventarizācijas. Pēdējo gadu kultūras mantojuma filozofijā par vērtību netiek uzskatīti tikai atsevišķi unikāli vai grezni objekti, bet vēsturiskā vide kopumā – tās autentiskums, raksturs un noskaņa. Blakus UNESCO Pasaules mantojuma komitejas atzītām Rīgas kultūrvēsturiskām vērtībām arvien iespējams akcentēt jaunas, ne mazāk svarīgas. Viena no tādām ir Rīgas vēsturiskā centra panorāma un siluets, kas ļoti pārliecinoši raksturo pilsētas piederību Eiropas kultūrai – kā garīgs simbols, arhitektonisko formu un semantikas kopums un kā izcils pilsētas identitātes piemērs. Rīgas centra arhitektoniski telpiskās vērtības visoptimālāk ir grupēt šādās nozīmīgāko vērtību grupās: plānojuma struktūra, panorāma un siluets, apbūve (uzsverot viduslaiku, jūgendstila, kā arī koka apbūvi), publiskā ārtelpa un zaļumi.

Promocijas darbā, izmantojot Rīgas un Eiropas citu pilsētu pieredzi, tiek apkopots un turpmākai lietošanai ieteikts šāds, vispārīgs **pilsētu vēsturisko centru tradicionālo kultūrvēsturisko vērtību uzskaitījums**:

- pilsētas plānojuma struktūra, apbūves principu sistēma, pilsētas saistība ar dabisko vidi;
- pilsētas morfoloģija, pilsētas audums, celtnu telpiskais izveidojums, masa un raksturs, ēku savstarpējais izvietojums;
- pilsētas panorāma, siluets, skatu perspektīvas, jumtu ainava;
- vēsturiskā apbūve, atsevišķas unikālas celtnes – pieminekļi, atsevišķi apbūves elementi, interjeri;

- vēsturiskās nocietinājumu sistēmas vai vēsturiskie industriālie objekti un inženierbūves, kas piešķir pilsētai vai tās daļai savu, raksturīgu seju;
- pilsētai raksturīgie tradicionālie celtniecības materiāli, formas un paņēmieni;
- arheoloģiskais kultūrslānis;
- zaļās zonas, parki, skvēri, stādījumi, vēsturiskās ūdenstilpnes un krastmalas;
- publiskā ārtelpa ar labiekārtojuma elementiem;
- kvartālu iekštelpa, vēsturisko ēku pagalmi;
- garīgās un intelektuālās dzīves objekti un centri (baznīcas, tautas nami, muzeji, teātri, koncertzāles u. c.);
- dažādas pilsētas dzīves parādības un tradīcijas (tradicionālie amati, tirgi, tirgotāju vietas, pastaigu vietas, vēsturisku notikumu vietas, u. c.);
- unikāli un īpatnēji objekti, kas atrodas ārpus pilsētas vēsturiskajām daļām, bet ietekmē to identitāti un vērtību;
- apbūves elementu autentiskums, vēsturiskā patina, vēsturisku vērtību radītā noskaņa.

Rīgā, tāpat kā citās Eiropas vēsturiskajās pilsētās, aizvien saduras divi galēji pretēji uzskati: pilsētas vēsture ir attīstībai traucējoša vai – pilsētas vēsture ir neaizskarama. Šāda nostāja pastāv profesionālajā vidē un arī visā sabiedrībā. Arhitekti jūtas ierobežoti, viņi vēlas iejaukties vēsturisko centru telpiskajā veidojumā, lauzt vēstures radītos aizspriedumus un neitralizēt arhitektūras pieminekļu iespaidu ar saviem akcentiem. Kultūras mantojuma sargātāji turpretī, strādājot ar tradicionālām, vēsturiskām vērtībām, neuzticas jaunajam un bieži izvēlas šķietami drošāko ceļu – aizliegumu. Plašākā sabiedrības daļa savukārt labāk izprot tradicionālās vērtības un neatkarīgi no kultūrvēsturiskās vērtības grib atbrīvoties no tā, kas ir sliktākā stāvoklī, lai uzlabotu dzīves kvalitāti. Vairums rīdzinieku ir nodarbināti ar rūpēm par savu privāto telpu un nejūtas pietiekami līdzatbildīgi par to, kas notiek publiskajā ārtelpā. Nepilnīgas demokrātijas izpratnes dēļ ir notikusi galvaspilsētas iedzīvotāju atsvešināšanās no pašu deleģētajiem varas pārstāvjiem un viņi ieņem vairāk kritizētāju lomu, nevis līdzdarbošanos. Rezultātā pilsētas vara jūtas neatkarīga un pēdējā desmitgadē tās intereses bieži nesakrīt ar sabiedrības interesēm. Tas ir spilgti atspoguļojies Rīgas centra attīstībā. Varas pārstāvju intereses izpaužas darba prioritātēs, vajadzīgajā brīdī pieņemtos vai nepieņemtos lēmumos, atsevišķu projektu atbalstā, īpašumu pārvaldīšanā un attieksmē pret publisko ārtelpu. Pasaules vēsture jau no

senākajiem laikiem apliecina, ka sabiedrības labklājību nodrošina un palielkošas vērtības rada tikai labas idejas, gudra un atbildīga rīcība. Arī atbildību nevar attiecināt tikai uz tiesiskajām kategorijām, bet pamatā jārunā par gudrību un no gudrības izrietošu rīcību. Jēdzienu „gudrība” esam pieraduši izprast vienkāršoti – tas nenozīmē tikai zināšanas, bet arī ētiku, attieksmi pret cilvēkiem un lietām laikā un telpā. Varas interesēm nav savas nostājas pret jauno un veco arhitektūrā, publiski paustais viedoklis ir mainīgs un atbilst konjunktūrai.

Arhitektoniski telpiskās vides attīstības kvalitāti Rīgas centrā pēdējo piecpadsmit gadu laikā galvenokārt ir ietekmējuši šādi faktori:

- risinājuma autora – arhitekta profesionalitāte;
- straujā ekonomiskā attīstība (steiga);
- pāreja uz tirgus ekonomiku un dažkārt uzņēmēju un politiķu spiediens, cenšoties panākt atbalstu risinājumiem, kas orientēti uz ātras peļņas gūšanu;
- profesionālu plānotāju komandas nomaīņa pret jaunu speciālistu (vai speciālistu ar pieredzi citās jomās) grupu, kura sākotnēji neuztvēra pilsētas attīstības komplekso raksturu;
- Rīgas Domes Pilsētas attīstības komitejas un departamenta vadības stils un rīcība konkrētās situācijās (līdz 2001. g., 2001.–2008. g., pēc 2008. g.);
- VKPAI nostāja ar atšķirīgajām prioritātēm un iespējām dažādos laika posmos (1994.–1998. g., 1998.–2002. g., 2002.–2004. g., 2004.–2008. g., kā arī sākot ar 2008. g.);
- Latvijas Arhitektu savienības, citu profesionālo organizāciju, atsevišķu arhitektu un sabiedrības interešu grupu aktīva nostāja;
- Rīgas centra arhitektoniski telpiskās vides saglabāšanas un attīstības problēmu atspoguļojums plašsaziņas līdzekļos;
- Rīgas attīstības plāni;
- jaunie normatīvie akti (Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības likums un uz tā pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi).

Rīga, līdzīgi kā citas Eiropas valstu galvaspilsētas, nemitīgi attīstās, vienmēr lielāko uzmanību pievēršot pilsētas vecākajai daļai – vēsturiskajam centram. Rīgas kā administratīva centra funkcija ir ļoti nozīmīga pilsētas konkurētspējas stiprināšanā. Šī funkcija nodrošina Rīgai priekšrocības salīdzinājumā ar pārējām Latvijas pilsētām un būtiski ietekmē arhitektoniski telpisko izveidojumu. Par spīti atsevišķām apzinātajām nepilnībām autors atzīst un pierāda, ka Rīgas centra arhitektoniski telpiskā struktūra attīstās pietiekami harmoniski. Laika periodā, kad arhitektūrā lielākoties valdīja

izrādīšanās tendence un steiga, tomēr ir radītas arī jaunas, stabilas vērtības – ēkas un plānojuma risinājumi, kas pozitīvi iezīmē mūsu laiku. Apgalvojums, ka UNESCO Pasaules mantojuma statuss un kultūras mantojuma sargātāji Rīgas centra attīstību ir iesaldējuši, neatbilst patiesībai. Tieši Rīgas centrs pēdējā desmitgadē ir ieguvis vairākus kvalitatīvus mūsdienu arhitektūras vaibstus.

No 1995. līdz 2010. gadam Rīgas centrā radītās arhitektūras kvalitāte vērtējama apmierinoši. To raksturo šādi rādītāji:

- pilsētvide pakāpeniski arvien vairāk tiek sakopta;
- uzbūvētas vairākas ēkas, kuras var vērtēt kā labas arhitektūras paraugus, sava laika liecību;
- kaut arī pēdējā Rīgas teritorijas plānojumā un Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas plānojumā konstatējamas problēmas un nepilnības, tomēr kopš 2008. gada nogales panāktā izpratne profesionāļu un politiķu vidē vieš cerības, kas jau atspoguļojas atsevišķās pozitīvās pārmaiņās;
- apturētas daudzas ieceres, kas paredzēja Rīgas centra saglabājamo vērtību bojāšanu, iznīcināšanu vai arī jaunbūves ar apšaubāmu arhitektūras kvalitāti (piemēram, jauna augstbūve Stacijas laukumā, betona bastionu imitācija Daugavas krastmalā, virszemes daudzlīmeņu autostāvvietu zaļajā teritorijā pie Latvijas Nacionālās operas, Okupācijas muzeja nojaukšana u. c.);
- Rīgas centra apbūvē īstenoti tikai atsevišķi izteikti kļūdaini risinājumi („Stockmann centrs” visos aspektos; Centrālās dzelzceļa stacijas pārbūve, akcentējot tikai iepirkšanās funkciju; Triangula bastiona pamatideja; augstbūve Saules akmens, tās novietnes dēļ; Rīdzenes ielas posma iekļaušana lielveikala apjomā; kafejnīcas „Ainava” pārbūve par Rīgas Brīvostas pārvaldes ēku.);
- jaunā arhitektūra Rīgas centrā arvien biežāk ienāk atklātu un godīgu ideju sacensību – konkursu rezultātā;
- nozīmīgu lēmumu pieņemšana Rīgas centra arhitektoniski telpiskās vides attīstībā, īpaši jaunu ieceru izvērtēšanā, kļuvusi caurspīdīgāka, demokrātiskāka un saprotamāka. Svarīgu lomu tajā ieņem Rīgas pilsētas arhitekta dienests un Rīgas Vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības padome, kā arī VKPAI un Rīgas Būvvaldes ikdienas darbs.

Plašas sabiedrības reakcija pret daudzām jaunceltnēm Rīgā, kas visbiežāk ir bijusi kritiska, rāda, ka būvniecības disciplīna ne vienmēr ir bijusi apmierinoša.

Negatīvās tendences un problēmas Rīgas centra attīstībā, kas vērojamas pašlaik vai ir pieļautas agrāk un tagad novērstas, tomēr ir aktuālas, jo var atgriezties:

- vāja pilsētas attīstības plānošana, kas nav balstīta uz ilgtermiņa līdzsvarotu attīstību;
- politiku iejaukšanās profesionālajā sfērā, cenšoties diktēt;
- galējības ekonomiskajā attīstībā – pārāk strauja attīstība vai krīze. Uzņēmēju alkatība ātras peļņas gūšanā, nespēja plānot un prognozēt attīstību ilgtermiņā;
- ar administratīvā procesa normatīviem aktiem pārāk birokratizēta lēmumu pieņemšana, risinājuma kvalitāti bieži vien būtībā atstājot otrajā vietā;
- atšķirīgi viedokļi par to, kas ir laba mūsdienu arhitektūra un kāda ir mūsdienu kultūras mantojuma saglabāšanas filozofija;
- labu speciālistu trūkums;
- nepietiekoša Rīgas centra arhitektoniski telpiskās vides vērtību izpratne un novērtējums sabiedrībā;
- nespēja visos līmeņos skatīt attīstību līdzsvarā un ilgtermiņā;
- atšķirīgi viedokļi vai par maz uzmanības pievērsts tam, kas veido cilvēka dzīves kvalitāti;
- arhitektu, būvnieku un uzņēmēju ētikas problēmas.

Pēdējo gadu laikā Eiropā asākās diskusijas kultūras mantojuma jomā galvenokārt ir izvērsušās par vairākām plānotām augstbūvēm tiešā pilsētu vēsturisko centru tuvumā. Tieši augstbūvju ieceres ir radījušas lielāko apdraudējumu vairākām UNESCO Pasaules mantojuma vietām. Diskusija ir izvērtusies arī par jau uzbūvētām augstbūvēm, kuras neiekļaujas un degradē pilsētvidi. Promocijas darbā pamatots un uzsvērts, ka uzbūvētais nedrīkst tikt uzskatīts par neapšaubāmi saglabājamu vērtību – dogmu. Sabiedrībai ir tiesības labot iepriekšējo paaudžu kļūdas un atteikties no nekvalitatīvas, vidi degradējošas apbūves. Plānotājiem iezīmējot pilsētas attīstības plānā augstbūves un politiķiem piešķirot plānam vietējā likuma spēku, vienlaikus kādi cilvēki kļūst bagātāki, bet citiem rodas neērtības. Ar administratīvu lēmumu palielinot kādā vietā zemes vērtību, palielinās pilsētas, tātad visu nodokļu maksātāju, izdevumi infrastruktūrai, bez kuriem

augstbūves nevar eksistēt. Bez tam, ilgtermiņā būtiskākā ir vizuālā ietekme uz pilsētvides estētisko kvalitāti. Estētiskajām vērtībām cilvēka apziņā ir daudz nozīmīgāka un ilglaicīgāka ietekme nekā īslaicīgam nelielas jaužu grupas ekonomiskam ieguvumam. Promocijas darbā atzīts, ka Rīgas ģeogrāfiskajā situācijā, kā to pierāda grafiskas analīzes un aprēķini, nav pieļaujams augstbūvju izvietojums vietās, kur tās varētu tikt vizuāli uztvertas no tālākiem skatu punktiem – panorāmā virs vēsturisko ēku jumtiem, blakus baznīcu torņiem un smailēm. Tikpat svarīgi vēsturiskās pilsētvides saglabāšanā ir analizēt, vai augstbūvju siluete plašākos pilsētas laukumos vai taisnu posmu ielas telpā neizjauc vēsturiskās vides harmoniju. Lai kāds būtu jaunās apbūves dizains un materiāli, vēsturiskā pilsētā eksistē kritiskā masa, kuru pārsniedzot tiek degradēta kultūrvēsturiskā vide

Tradicionālās kļūdas pilsētu vēsturisko centru attīstībā:

- vēsturisko ēku un būvju nojaukšana, motivējot to, ka vieglāk un lētāk ir uzbūvēt jaunas, nevis restaurēt oriģinālu;
- jaunu liela apjoma ēku būvniecība, kas neatbilst vēsturiskās apbūves mērogam un raksturam;
- mēģinājumi apbūvēt publisko ārtelpu un zaļās teritorijas, kas vēsturiski nav bijušas apbūvētas, vai arī, ja bijušas, tad izveidojušas par sabiedrības atzītu publisku ārtelpu un vērtību;
- transportu piesaistošu lielu objektu izvietošana pilsētas vēsturiskajā centrā, nenovērtējot iespējamās sekas;
- vēsturisko ēku nojaukšana to nelielā būvapjoma dēļ, lai uzbūvētu daudzkārt lielākas ēkas;
- arhitektoniski mazvērtīgu un lētu jaunu objektu būvniecība vērtīgās vēsturiskās pilsētvides vietās;
- vēsturiskās plānojuma struktūras pārveidošana (vēsturisko zemes gabalu apvienošana vai sadalīšana, ielu trašu maiņa, vēsturiskās publiskās ārtelpas robežu maiņa, u. c.);
- nekvalitatīvi vēsturisko ēku apjomu un jumta formas pārveidojumi, lai iegūtu papildu platības;
- lielu tirdzniecības centru būvniecība, kas apdraud vides tradicionālo raksturu un mazo veikalu pastāvēšanu vēsturiskajās ēkās, līdz ar to tiek zaudēts nozīmīgs ienākumu avots vēsturisko ēku uzturēšanai;
- vēsturisko ēku remonts ar nepiemērotām metodēm un materiāliem, kā rezultātā tiek zaudēts autentiskums, vēsturiskā patina;
- vēsturisku militāru un rūpniecības objektu nojaukšana;

- pārāk aktīvas reklāmas izvietošana uz vēsturiskajām ēkām un būvēm, tā traucējot kultūrvēsturiskās vides uztveri un izjaucot noskaņu, ko sniedz kultūras mantojuma vērtība;
- vēsturiskās publiskās telpas labiekārtojuma nomaiņa vai papildināšana ar videi nepiemērotiem risinājumiem;
- vēstures viltošana ar vēsturisku ēku replikām vai stilu atdarinājumiem.

Cilvēks dzīvo pilsētvidē, un tās kvalitāte ir nozīmīgs sabiedrības labklājības rādītājs. Tradicionāli tā ir pašvaldības atbildības joma. Bijušām sociālisma sistēmas valstīm, pārejot uz tirgus ekonomikas pamatprincipiem, jāmainās arī plānošanas un pilsētas pārvaldības sistēmai. Noteicošo lomu īpašumu struktūrā ieņem privātpašums, bet tā izmantošana nedrīkst kaitēt sabiedrībai kopumā. Pilsētai jānodrošina mūsdienīga, jaunajām tirgus prasībām atbilstoša infrastruktūra, telpiskās vides un publiskās ārtelpas estētiskā kvalitāte, lai tā būtu vieta, kurā cilvēks var pilnvērtīgi dzīvot, strādāt un atpūsties. Svarīgi ievērot ilgtspējīgas attīstības pamatprincipus, saskaņā ar kuriem mūsdienu vajadzības ir jānodrošina tā, lai nākamajām paaudzēm netiktu radītas grūtības īstenot savas vajadzības.

Principi un nostādnes vēsturiskas pilsētvides saglabāšanā un attīstībā:

- Augstākā vērtība pilsētvidē ir tikai oriģinālam. Zaudējot oriģinālu, zaudējam mantojuma daļu, ko nav iespējams atgūt.
- Kultūrvēsturisko ēku saglabāšanā svarīgākā ir to izpēte, izpratne par ēkas vērtībām, bojājumu cēloņu noskaidrošana, to novēršana un ēkai atbilstošas funkcijas izvēle.
- Kultūrvēsturisko ēku restaurācijā ievērojama loma ir amata prasmei un lietojamo materiālu atbilstībai oriģinālam.
- Ēku uzslāņojumi – iepriekšējo laiku kvalitatīvi pārveidojumi, atsevišķu elementu zudumi, bojājumi un dabiskais nodilums – arī ir sava laika liecība un kultūrvēsturiska vērtība.
- Pilsētas senatnīgumu nevar panākt ar formu atdarinājumu, bet gan ar autentiskumu, kas rada īpašu noskaņu. Ja pilsētvidē tiek būvēta kopija, tas nozīmē, ka tiek piešķirta privilēģija kādam noteiktam laika periodam vai arhitektūras stilam. Tas noliedz attīstību, vērs skatu pagātnē un parasti darbojas pret kultūras daudzveidību.
- Restaurējot objektu pilsētvidē, nepietiek ar skatu uz atsevišķu pieminekli, ir jāizjūt vieta kopumā un jārada iespēja restaurētajam objektam dzīvot.

- Ja būvē ātri, lēti un daudz, tad nevar runāt par arhitektūras kvalitāti un šādas būves rada problēmas nākotnē. Sabojātas vides estētiskās kvalitātes uzlabošana prasa ievērojamus līdzekļus – bieži daudz lielākus nekā starpība starp lētu un dārgu būvniecību. Kvalitatīva arhitektūra rada videi pievienoto vērtību, bet šodien uzbūvēta slikta arhitektūra ir videi radīts parāds, tāpēc radīt sliktu arhitektūru nozīmē dzīvot uz nākotnes rēķina. Šāda rīcība nākotnes sabiedrības priekšā nav ētiska.
- Joprojām pietiekoši nenovērtēts instruments kvalitatīvas arhitektūras radīšanai ir arhitektūras ideju konkursi. Ir svarīgi apzināties, ka sacensība notiek nevis starp arhitektiem, bet starp idejām. Arhitektūras ideju konkursi negarantē rezultātu, tomēr ļauj izvēlēties labāko ideju un mobilizē ideju radītājus.
- Kvalitatīva arhitektūra prasa ne tikai labu arhitektu, bet arī labu pasūtītāju, būvnieku un labus spēles noteikumus. Sliktas kvalitātes arhitektūras projektu lobiji pasūtītāja uzdevumā nodara ievērojamu kaitējumu visai sabiedrībai. Viņi ir līdzatbildīgi par sliktu rezultātu, taču vienmēr paliek neredzami.
- Ja ir vēlme sasniegt labus rezultātus, arī arhitektūrā pirmām kārtām ir nepieciešama stingra politiskā griba. Sabiedrība neprasa neko vairāk kā saglabāt to, kas jau ir kvalitatīvs, un radīt kvalitatīvu to, kā mums vēl trūkst.
- Atbildīgu lēmumu pieņēmējiem ir jāsaprot, ka dažās vietās nevajag būvēt vispār neko – pat labu arhitektūru.

Katrai vēsturiskai pilsētai nepieciešama īsa, skaidra, filozofiski piepildīta, bet praktiski realizējama telpiskās vides attīstības politika, kas ļoti precīzi norāda nostāju un nozīmīgākos veicamos pasākumus. Lai nodrošinātu Rīgas centra arhitektoniski telpisko vērtību saglabāšanu un kvalitatīvu attīstību promocijas darba ietvaros izstrādātas nostādnes un rīcības programma Rīgas centra kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanā un jaunu vērtību radīšanā laika periodam no 2010. – 2020. gadam, kas sastāv no 70 pamatotiem uzdevumiem un nostādnēm kultūrvēsturisko objektu saglabāšanā, Jaunu ēku būvniecībā, plānojuma struktūras un publiskās ārtelpas pilnveidošanā, pilsētas tēla un silueta attīstībā, ekonomikā, transporta sistēmas attīstībā, dabas un vides aizsardzībā, pilsētas pārvaldībā, politiskajā un profesionālajā ētikā, ilgtspējīgas attīstības plānošanā un sabiedrības līdzdalībā.

Pilsētvides arhitektūras kvalitāte ir atkarīga no politiskās varas interešu un izpratnes, kā arī no ietekmīgu uzņēmēju, inteliģences un

arhitektu profesionalitātes. Steiga, cilvēku prasību līmenis dzīves kvalitātes standartiem un arhitekta profesionalitāte ir tie iemesli, kāpēc jāmeklē jauni instrumenti, kas spēj dot stabilitāti un garantiju izsvērtākai rīcībai ilgtermiņā. Analizējot RTgca centra arhitektoniski telpiskās vides attīstības tendences ilgākā laika periodā un īpaši pēdējo 15 gadu laikā, kā arī citu Eiropas valstu pieredzi, promocijas darbā izvirzīti **priekšnoteikumi un uzdevumi arhitektūras nozares attīstībai:**

- sabiedrībai jāapzinās, ka arhitektūra ir māksla veidot kvalitatīvu cilvēka dzīves telpu. Arhitektūra ir mākslas nozare, kas nevar eksistēt bez pasūtījuma. Priekšnoteikums arhitektūras attīstībai ir labas arhitektūras patērētāju sabiedrība;
- rūpes par arhitektūras kvalitāti nav tikai profesionālu arhitektu uzdevums, bet arī valsts un pašvaldību atbildība. Sabiedriskajam sektoram ir jānodrošina iespēja iegūt labu arhitektūras izglītību (nacionālā līmenī), arhitektūras nozares zinātnes attīstība, muzeju un informācijas centru izveide un uzturēšana, izpratnes veicināšana par arhitektūru un dizainu vispārīzglītošajā mācību sistēmā;
- nepieciešama kvalitatīvu arhitektūru veicinoša normatīvo aktu sistēma;
- jāuzlabo profesionālās ētikas kodekss un jāievēro tā normas;
- jāpilnveido sabiedriskās profesionālās organizācijas darbība, plašāk jāiesaista tajā pēc iespējas vairāk arhitekti;
- nesarežģījot un nebirokratizējot jāsakārto profesionālās kvalifikācijas novērtēšanas sistēma atbilstoši citu Eiropas valstu pieredzei;
- jāveicina godīga profesionāla sacensība un objektīva vērtēšana.

Mūsdienu arhitektūra ir nozare, kurai Latvijā nav veltīts neviens tiesību akts. Tikai arhitektūras mantojuma joma ir „noklāta” gan ar starptautiskām konvencijām, gan ar likumiem, Ministru kabineta noteikumiem un pašvaldību saistošiem noteikumiem. Mūsdienu arhitektūra tiek regulēta galvenokārt ar būvniecības nozari reglamentējošiem tiesību aktiem, kuri neuztver arhitektūru kā mākslu. Šobrīd arhitektūras nozare sevi finansē pati un papildu līdzekļus iegūst, lūdzot atbalstu no citām nozarēm. Tāpēc ļoti nozīmīgi ir arī arhitektūru ierindot līdzās tām nozarēm, kas savai attīstībai saņem valsts budžeta finansējumu. **Lai radītu priekšnoteikumus kvalitatīvas arhitektūras veidošanai, nepieciešams jauns normatīvs akts, kas:**

- atbalsta kvalitatīvas arhitektūras radīšanu un veido tās priekšnoteikumus, aizsargā arhitekta profesiju, lai tā nezaudētu savu būtisko lomu cilvēka dzīves telpas veidošanā;

- nosaka valsts, arhitektūras pasūtītāja, arhitekta, būvētāja un arhitektūras lietotāja attiecību principus un atbildību;
- paredz iespējamo konfliktsituāciju risināšanas kārtību un caurskatāmu procedūru;
- liedz iespēju valsts un pašvaldību pasūtījumos sabiedrībai nozīmīgās vietās arhitektūras ideju sacensībās izvēlēties arhitektūru par zemāko cenu un uzliek par pienākumu izšķirošo lomu piešķirt arhitektūras kvalitātei;
- uzliek par pienākumu valstij uzņemties noteiktu finansiālu un organizatorisku atbildību arhitektūras nozares attīstībā (dokumentēšana, informācijas komplektēšana, zinātniskā pētniecība, popularizācija, muzeja un informācijas centra veidošana), kā arī veicina arhitektūras, kā vides veidošanas mākslas izpratni izglītības procesā pēc iespējas agrāk visos pamatizglītības posmos.

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

Publicētie avoti Publicētie avoti

1. Rīgas vēsturiskā centra (RVC) saglabāšanas un attīstības koncepcija. Vīzija 2002/2020 / J. Dambis, J. Lejnīeks, A. Roze u. c. – Rīga: Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, 2002. – 63 lpp.
2. Krastiņš J., Strautmanis I. Lielais Rīgas arhitektūras ceļvedis. – Rīga: Puse, 2002. – 374 lpp.
3. Briņķis J., Buka O. Reģionālā attīstība un prognostika pilsētplānošanas kontekstā: Māc. grām. – Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte, 2008. – 194 lpp.
4. Krastiņš J., Strautmanis I., Dripe J. Latvijas arhitektūra no senatnes līdz mūsdienām. – Rīga: Baltika, 1998. – 312 lpp.
5. Holcmanis A. Vecrīga – pilsētbūvniecības piemineklis. – Rīga: Zinātne, 2007. – 223 lpp.

6. Krastiņš J. Rīgas arhitektūras stili. – Rīga: Jumava, 2005. – 240 lpp.
7. Krastiņš J. Rīgas jūgendstila ēkas: ceļvedis pa jūgendstila metropoles arhitektūru. – Rīga: Add projekts, 2007. – 408 lpp.
8. Strautmanis I. Dialogs ar telpu. – Rīga: Liesma, 1977. – 136 lpp.
9. Koka Rīga / N. Ālbergs, P. Blūms, I. Dirveiks u. c. – Rīga: Neputns: Latvia Nostra, 2001. – 244 lpp.
10. Bākule I., Siksna A. Rīga ārpus nocietinājumiem: pilsētas plānotā izbūve un pārbūve no 17. gs. līdz Pirmajam pasaules karam. – Rīga: Neputns, 2009. – 247 lpp.
11. Arhitektūra un pilsētplānošana. – Rīga: RTU, 2008. – 213 lpp. – (Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 10. sērija; 2. sēj.).
12. Process. Laikmetīgās arhitektūras grāmata Nr.1. Kā rodas laba arhitektūra? – Rīga: Arhitektūras veicināšanas fonds, 2008. – 223 lpp.
13. Arhitektūra un dizains / U. Pīlēns, E. Poga, J. Plēsums u. c. – Rīga: Latvijas Dizaina centrs, 1985. – 167 lpp.
14. Arhitektūra un māksla Rīgā. Idejas un objekti: Rakstu krāj. – Rīga: Neputns, 2004. – 207 lpp.
15. Štamgute I. Rīga 20. gadsimta sākuma pastkartēs. – Rīga: Puse, 2000. – 589 lpp, 795. lpp. (2 savienotas grām. konteinerā).
16. Nekustamais īpašums un būvniecība Baltijā 2006: IX starptaut. konf. mater. – Rīga: Rīgas Menedžeru skola, 206. – 317 lpp.
17. Lejnietis J., Banga V., Suseklis V. Rīgas laiks attēlos. Cilvēki, vietas, notikumi. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2001. – 285 lpp.
18. Pope A. Rīgas osta deviņos gadsimtos. – Rīga: Jumava, 2000. – 269 lpp.

19. Dambis J. Augstceltnes un Vecrīgas uztvere // Latvijas Arhitektūra. – 2006. – Nr.1 (63). – 84.-87. lpp.
20. Zeiss R. Augstceltņu bums Vīnē // Latvijas Arhitektūra. – 2006. – Nr.1 (63). – 88.- 89. lpp.
21. Nozīmīgākie starptautiskie dokumenti par kultūras mantojuma aizsardzību. – Rīga: UNESCO Latvijas Nacionālā komisija, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, 2000. – 102 lpp.
22. Andrejsala – Rīga. Vizuālās ietekmes analīze. – Rīga: Jaunrīgas attīstības uzņēmums, 2007. – 127 lpp.
23. Vecrīgas reģenerācijas projekts / E. Pučiņš, A. Holcmanis, E. Burkovskis u. c. – Rīga: LPSR Celtniecības ZPI, 1983. – lpp.
24. Rubenis A. 20. Gadsimta kultūra Eiropā. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2004. – 456 lpp.
25. Rīgas pilsēta un arhitektūra / V. Celmiņš, L. Krūmiņa, J. Lejnieks u. c. – Rīga: Rīgas Domes Pilsētas attīstības departaments, 2009. – 174 lpp.
26. Barzdeviča M., Miklāva I., Spārītis O. Ķīpsala. – Rīga: Zelta grauds, 2008. – 94 lpp.
27. Васильев, Ю. Классицизм в архитектуре Риги: очерк истории планировки и застройки Риги в конце XVIII–начале XIX в. – Рига: Изд-во АН Латв ССР, 1961. – 381 с.
28. Asaris G., Roze A., Melbergs G. Rīgas attīstības plāns (1995.–2005.). 1. sēj. – Rīga: Rīgas dome, 1995. – 156 lpp.
29. Asaris G., Roze A., Melbergs G. Rīgas attīstības plāns (1995.–2005.). 2. sēj. Rīgas apbūves noteikumi. – Rīga: Rīgas dome, 1995. – 134 lpp.

30. Rīgas attīstības mērķu programma, 2002–2005. – Rīga: Rīgas dome, 2002. – 238 lpp.
31. Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025. gadam. – Rīga: Rīgas dome, 2006. – 44 lpp.
32. Rīgas attīstības programma 2006.–2012. gadam. – Rīga: Rīgas dome, 2006. – 138 lpp.
33. Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojums: paskaidrojums raksts / V. Štrams, P. Strancis, I. Staša u. c. – Rīga: Rīgas dome, 2006. – 136 lpp.
34. Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi / V. Štrams, P. Strancis, I. Staša u. c. – Rīga: Rīgas dome, 2006. – 108 lpp.
35. Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojuma grafiskā daļa. – Rīga: Rīgas dome, 2006. – 14 lpp.
36. Rīgas teritorijas plānojums 2006.- 2018. gadam: paskaidrojuma raksts / V. Štrams, P. Strancis, I. Millers u. c. – Rīga: Rīgas dome, 2006. – 154 lpp.
37. Rīgas teritorijas plānojums 2006.–2018. gadam: teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi. – Rīga: Rīgas dome, 2006. – 52 lpp.
38. Rīgas teritorijas plānojuma 2006.–2018. gadam grafiskā daļa. – Rīga: Rīgas dome, 2006. – 3 lp.
39. Guidelines for the Protection of the Architectural Heritage / R. Pickard, C. Lund, P. L. Frier etc. – Strasbourg: Council of Europe Publ., 2000. – 87 p.

40. Guidance on Urban Rehabilitation / M. Goblet, X. Benoist, W. Desimpelaere etc. – Strasbourg: Council of Europe Publ., 2004. – 146 p.
41. Pickard R. Policy and Law in Heritage Conservation. – London: Spon Press, 2001. – 348 p.
42. City and Culture. Cultural Processes and Urban Sustainability. – Kalmar: The Swedish Urban Environment Council, 1999. – 496 p.
43. Bosco N. Andrea Bruno. Tecniche esecutive e dettagli progettuali. – Milano: Libreria CLUP srl., 2000. – 166 p.
44. Sustainable Historic Towns – Urban Heritage as an Asset of Development: Project Reports. – Porvoo: National Board of Antiquity, 2006. – 128 p.
45. New Concepts in Renovating. – Barcelona: Paegone, 2005. – 359 p.
46. Roald H. J. Sustainable Historic Cities? A Baltic-Nordic Approach. – Oslo: Nordic World Heritage Office, 2000. – 153 p.
47. World Heritage Challenges for the Millenium. – Paris: Unesco, 2007. – 200 p.
48. Management of Historic Centres. – London: Spon Press, 2001. – 294 p.
49. Urban Design Futures. – Oxon: Routledge, 2006. – 198 p.
50. Bruno A. Oltre il restauro = Restoration and Beyond. – Milano: Edizioni Lybra Immagine, 1996. – 251 p.
51. Conference on International Heritage Conventions and Major Texts – Current situation and prospects: proceedings. – Strasbourg: Council of Europe Publ., 2008. - 192 p.

52. Guidance on the Development of Legislation and Administration Systems in the Field of Cultural Heritage: technical co-operation and consultancy programme. – Strasbourg: Council of Europe Publ., 2000. - 114 p.
53. Les zones de protection du patrimoine architectural, urban et paysager. – Paris: ZPPAUP, 2001. – 60 p.
54. Europe and Sustainable Development / P. Jacquet, L. Tubiana, H. Kieken etc. – Paris: CULTURESFRANCE, 2008. – 157 p.
55. Third Meeting of the Council of Europe Workshops for the Implementation of the European Landscape Convention: proceedings. – Strasbourg: Council of Europe Publ., 2007. – No.82: European spatial planning and landscape, 309 p.
56. Guidance on Inventory and Documentation of the Cultural Heritage: technical co-operation and consultancy programme. – Strasbourg: Council of Europe Publ., 2001. – 130 p.
57. Purchla J. Heritage and transformation. – Krakow: International Cultural Centre in Cracow: Malopolska School of Public Administration at the Cracow University of Economics, 2005. – 67 p.
58. European Cultural Heritage. Vol. I. Intergovernmental Co-operation: collected texts. – Strasbourg: Council of Europe Publ., 2002. – 479 p.
59. European Cultural Heritage. Vol. 2. A Review of Policies and Practice. – Strasbourg: Council of Europe Publ., 2002. – 124 p.
60. Ringbeck B. Management Plans for World Heritage Sites. – Bonn: German Commission for UNESCO, 2008. – 79 p.

61. Pickard R. Funding the Architectural Heritage: a guide to policies and examples. – Strasbourg: Council of Europe Publ., 2009. – 198 p.
62. Report on the Situation of Urban Archaeology in Europe. – Strasbourg: Council of Europe Publ., 1999. – 249 p.
63. Spatial Development Glossary: European Conference of Ministers responsible for Spatial/Regional Planning (CEMAT). – Strasbourg: Council of Europe Publ., 2007. – 76 p.
64. Association Nationale des Architectes des Batiments de France. La Pierre d'Angle. 2005, Nr.38. La Reconquete Urbaine.
65. Architecture & Qualite de la vie. – Bruxelles: Architects' Council of Europe, 2004. – 64 p.
66. Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent: European conference of ministers responsible for spatial/regional planning (CEMAT). – Hanover: Committee of Senior Officials, 2000. – 36 p.
67. Seeing the History in the View: a method for assessing heritage significance within views: draft for consultation. – London: English Heritage, 2008. – 56 p.
68. Rypkema D. D. The Economics of Historic Preservation: a community leader's guide. – Washington: National Trust for Historic Preservation, 2008. – 124 p.
69. Urban Morphology: journal of the International Seminar on Urban Form. Vol. 9, Nr.1. – Chicago: International Seminar on Urban Form, 2005. – 76 p.

70. Urban Heritage – Collective Privilege: report on the 2nd Baltic Sea Region cultural heritage forum. – Helsinki: National Board of Antiquities of Finland, 2005. – 247 p.
71. Riga Port City: Atlas, Riga, Scenarios. – Rīga: Jaunrīgas attīstības uzņēmums, 2006. – 131 p.
72. Riga Port City: Design, Infrastructure, Strategy. – Rīga: Jaunrīgas attīstības uzņēmums, 2006. – 125 p.
73. Draft Handbook on Values for Life in a Democracy: guide. – Strasbourg: Council of Europe Publ., 2007. – 171 p.
74. Bordeaux, Port de la Lune, Moon Harbour. – Paris: Bordeaux, 2007. – 6 p.
75. Regeneration through Heritage: understanding the development potential of historic European arsenals. – Swindon: English Heritage, 2007. – 122 p.
76. Ultimate Landscape Design. – Kempen: teNeues, 2005. - 521 p.
77. Safeguarding Venice and its lagoon: atlas of works. – Venice: Ministry for Infrastructures and Transport. Venice Water Authority, 1993. – 111 p.
78. World Heritage and Contemporary Architecture: managing the Historic Urban Landscape, International Conference. – Vienna: City of Vienna, 2005. – 128 p.
79. Historical European Towns – Identity and Change. – Oulu: University of Oulu. Department of Architecture, 2000. – 221 p.
80. Dangerous Liaisons: preserving post-war modernism in city centers. – Helsinki: ICOMOS Finnish National Committee, 2001. – 174 p.

81. Art Nouveau in Europe Today: a general appraisal. – Brussels: Reseau Art Nouveau Network, 2000. – 191 p.
82. Gehl J. Life Between Buildings: Using Public Space. – Copenhagen: Arkitektens Forlag, 2001 – 202 p.
83. Odd Iglebaek. On skyscrapers and desires – some Nordic lessons // Journal of Nordegio. – 2009. - Vol. 9. Nr 2. - 31 p.

Nepublicētie avoti

84. Veitners K., Blūms P. Rīgas vēsturiskā centra pilsētvides ģenēzes hronoloģiskie plāni. 1. sēj. – Rīga: Rīgas dome, 2003. – 304 lpp.
85. Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija. Rīgas vēsturiskā centra apbūves inventarizācija: arhīva materiāli, 2002–2003.
86. Gehl J. Public Spaces and Public Life in Riga City Centre. – Kobenhavn: Gehl Architects Aps, 2001. – 70 p.
87. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas Pieminekļu dokumentācijas centrs. Rīgas vēsturiskā centra apbūves kultūrvēsturiskā inventarizācija: 40 sēj. – Rīga, 2002.
88. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas Juridiskā daļa. Rīgas vēsturiskā centra ēku kultūrvēsturiskās vērtības līmeņa novērtēšana. – Rīga, 2008 – 2010.
89. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija. Pieminekļu dokumentācijas centrs. Starptautiskās konvencijas kultūras pieminekļu aizsardzībā. - Rīga, 1997. 75 lpp.

90. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija. Pieminekļu dokumentācijas centrs. Lietvedības arhīva materiāli. - Rīga, 1998–2005.
91. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija. Klientu apkalpošanas centrs. Preses informācijas apkopojums. - Rīga, 1998–2005.
92. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija. Klientu apkalpošanas centrs. Rīgas vēsturiskais centrs: sarakste.
93. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija. Klientu apkalpošanas centrs. Ķīpsalas „Saules akmens”: sarakste.
94. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija. Klientu apkalpošanas centrs. Konferenču, semināru un diskusiju rezolūcijas.
95. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija. Pieminekļu dokumentācijas centrs. UNESCO Pasaules mantojuma komitejas lēmumu apkopojums par Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanu, 2003.–2008.
96. Rīgas vēsturiskā centra saglabāšana un attīstība. Vīzija 2020 / J. Dambis, A. Roze, J. Lejnīeks u.c. - Rīga: Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, 2001. - 24 lpp.

Normatīvie akti

97. Likums „Par kultūras pieminekļu aizsardzību” / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=72551>

98. Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības likums / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=76001&from=off>
99. Administratīvā procesa likums / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=55567>
100. Teritorijas plānošanas likums / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=63109>
101. Būvniecības likums / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=36531>
102. Aizsargjoslu likums / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=42348>
103. Ministru kabineta 2004. gada 8. marta noteikumi Nr.127 "Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības noteikumi" / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=85432>
104. Ministru kabineta 2003. gada 26. augusta noteikumi Nr.474 "Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirkuma tiesībām un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu" / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=78458>
105. Ministru kabineta 2003. gada 26. augusta noteikumi Nr.473 "Kārtība, kādā kultūras pieminekļi iekļaujami valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā un izslēdzami no valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta" / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=78457>
106. Ministru kabineta 2003. gada 15. jūlija noteikumi Nr.392 "Kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodika" / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=77333>

107. Ministru kabineta 2003. gada 21. oktobra noteikumi Nr.582 "Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības padomes nolikums" / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=80348>
108. Ministru kabineta 2004. gada 19. oktobra noteikumi Nr.883 "Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi" / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=95862> [zaudējuši spēku, stājoties spēkā Ministru kabineta 2009. gada 6. oktobra noteikumiem Nr.1148 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=198901&from=off>]
109. Ministru kabineta 1997. gada 1. aprīļa noteikumi Nr.112 "Vispārīgie būvnoteikumi" / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=42807>
110. Ministru kabineta 2007. gada 30. maija rīkojums Nr.330 "Par Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības padomes sastāvu" / Internets. - www.likumi.lv/tv_faili.php?doc_id=158112&get_file_id=7205
111. Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=42382>
112. Eiropas Konvencija arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=76421>
113. Konvencija Eiropas arhitektūras mantojuma aizsardzībai / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=76985>
114. Konvencija par kultūras vērtību aizsardzību bruņota konflikta gadījumā un tās Protokolu / Internets. - <http://www.likumi.lv/doc.php?id=81259>

- 115.Eiropas Padomes Vispārējā konvencija par kultūras mantojuma vērtību sabiedrībai / Internets. -
<http://www.likumi.lv/doc.php?id=130436>
- 116.Eiropas ainavu konvencija / Internets. -
<http://www.likumi.lv/doc.php?id=156001>
- 117.Eiropas kultūras konvencija / Internets. -
<http://www.likumi.lv/doc.php?id=26886&from=off>

Elektroniskie resursi

- 118.Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija / Internets. -
www.mantojums.lv
- 119.Vides aizsardzības klubs: Zilāns Andis. Izsludināta jaunā Rīgas Attīstības plāna un Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības plāna sabiedriskā apspriešana. Kas jauns? Ko darīt? / Internets. - www.vak.lv
- 120.Apollo: Apspriež 10 gadu, kopš Rīgas vēsturiskais centrs iekļauts UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā / Internets. -
<http://www.apollo.lv/portal/ipasums/2010/articles/115982>
- 121.Latvijas Reitingi: Rīdžinieki par galveno pilsētas simbolu atzīst Vecrīgas panorāmu / Internets. -
<http://www.reitingi.lv/lv/news/riga/34062.htm>
- 122.Städtebund die Hanse / Internets. - <http://www.hanse.org/de>
- 123.UNESCO: The Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention. World Heritage / Internets. -
<http://whc.unesco.org/en/guidelines>

- 124.Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultāte: Kabuce Nora. Rīgas centra ielu koki / Internets. - <http://raksti.daba.lv/referaati/2003/NKabuce/>
- 125.Latvijas statistika: Centrālās statistikas pārvaldes dati [Būvniecības apjomi pa gadiem] / Internets. - <http://www.csb.gov.lv/csp/>

Personīgā arhīva materiāli

- 126.*Sanāksmju piezīmes par Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas jautājumiem.Darba plānošana. - 2006.*
- 127.*Nosacījumi pilsētu vēsturisko centru pārveidei: Francijas Kultūras centra Latvijā 2004. g. organizētā semināra materiāli un pieraksti. - 2004.*
- 128.*Eiropas Padomes Kultūras mantojuma komitejas (Council of Europe, Cultural Heritage Committee CC - PAT) plenārsēžu piezīmes. - Strasbūra, 1998–2009.*
- 129.*Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas organizētā starptautiskā semināra "Rīgas vēsturiskais centrs" piezīmes. - Rīga, 18.–21.02.1998.*
- 130.*Eiropas Savienības un Eiropas Padomes Kultūras mantojuma komitejas organizētās konferences "Eiropas kultūras mantojuma prasmes un sakari" piezīmes. - Portugāle, Obidosā, 22.–24.10.1998.*
- 131.*UNESCO starptautiskās konferences "World Heritage and Contemporary Architecture Managing the Historic Urban Landscape" piezīmes. - Vīne, 12.–14.05.2005.*

132. Starptautiskās konferences “City and Culture – Urban Sustainability and Cultural Processes” piezīmes. - Stokholma, 13.–17.05 1998.
133. Eiropas Padomes Kultūras mantojuma tehniskās sadarbības un konsultāciju darba grupas (Group for Technical Co-operation and Consultancy) misijas Rīgā piezīmes. - 24.–27.05.1999.
134. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas organizētā semināra “Kultūras mantojums, māksla un sabiedrība” piezīmes. - Abavas ieleja, Pedvāle, 16.09.1999.
135. Eiropas Padomes Kultūras mantojuma tehniskās sadarbības un konsultāciju darba grupas (Group for Technical Co-operation and Consultancy) misijas Rīgā piezīmes. - 08.–11.11.1999.
136. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas organizētā starptautiskā semināra “Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības plānošana” materiāli un piezīmes. - Rīga, 19.05.2000.
137. Starptautiskās konferences “Autentiskums un vēsturisko objektu atjaunošana” piezīmes. - Rīga, 23.–24.2000.
138. Par kultūras mantojumu atbildīgo Eiropas ministru konferences “Cultural Heritage and the Challenge of Globalization” piezīmes. - Slovēnija, Portoroža, 6.–7.04.2001.
139. Eiropas Padomes Kultūras mantojuma konservācijas tehniskās sadarbības un konsultāciju darba grupas (Group for Technical Co-operation and Consultancy Related to Integrated Conservation of the Cultural Heritage) sanāksmju piezīmes. - Strasbūra; Oslo, 1998–2002.

140. Reģionālās starptautiskās konferences "Autentiskums un vēsturisko objektu atjaunošana kultūras mantojuma kontekstā" materiāli un piezīmes. - Rīga, 23.–24.10.2000.
141. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas, Eiropas Padomes un UNESCO Pasaules mantojuma centra organizētās starptautiskās konferences "Mūsdienu arhitektūra un dizains pilsētu vēsturiskajos centros" piezīmes. - Rīga, 05.–06.12.2002.
142. Starptautiskās konferences "Alternatives to Historical Reconstruction in UNESCO World Heritage Cities" piezīmes. - Tallina, 16.–17.05.2002.
143. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas organizētās diskusijas "Par plānošanas problēmām un jauno apbūvi pilsētu vēsturiskajos centros" piezīmes. - Rīga, 12.06.2002.
144. Starptautiskās izstāžu sabiedrības BT1 un Latvijas Arhitektu savienības organizētās konferences "Arhitektūra un politika" piezīmes. - Rīga, 15.10.2004.
145. Eiropas Arhitektūras politikas foruma materiāli un piezīmes. - Luksemburga, 27.–28.06.2005.
146. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas organizētās diskusijas "Rīgas vēsturiskā centra nakts tēls" piezīmes. - Rīga, 27.02.2006.
147. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas un Latvijas Arhitektu savienības organizētās diskusijas "Position of the UNESCO World Heritage Centre in the Preservation and Development of Town Historical Centres" piezīmes. - Rīga, 18.07.2006.

148. Eiropas mantojuma direktoru foruma (*European Heritage Heads Forum*) piezīmes. - Prāga, 9.–11.05.2007.
149. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas organizētā starptautiskā semināra “Pilsētu vēsturisko centru saglabāšana un attīstība” materiāli un piezīmes. - Rīga, 16.–17.04.2007.
150. UNESCO Pasaules mantojuma komitejas sesiju (*World Heritage Committee Session*) materiāli un piezīmes. - 2003–2008.
151. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas organizētās diskusijas “Pilsētvides dizaina kvalitāte pilsētu vēsturiskajos centros” piezīmes. - Rīga, 09.01.2008.
152. Francijas Kultūras un komunikāciju ministrijas, Francijas Kultūras centra un Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas organizētā starptautiskā semināra “Kultūras mantojums un mūsdienu arhitektūra” materiāli un piezīmes. - Rīga, 21.–22.02.2008.
153. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas organizētās diskusijas “Rīgas vēsturiskā centra jumtu un fasāžu ainava” piezīmes. - Rīga, 18.06.2008.
154. Starptautiskas konferences “*The Historic Urban Landscape and Its Management*” materiāli un piezīmes. - Budapešta, 23.–25.11.2008.
155. Septītā foruma “Kultūra un daba” (*Seventh Forum on Culture and Nature*) piezīmes. - Spānija, Santander, 14.–16.07.2008.
156. Eiropas mantojuma direktoru foruma (*European Heritage Heads Forum*) piezīmes. - Vīne, Bratislava, 27.–29.05.2009.
157. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas un Francijas Kultūras centra Rīgā organizētā semināra “Tramvaju satiksmes

attīstība pilsētu vēsturiskajos centros” piezīmes. - Rīga,

05.11.2009.

158. Rīgas attēlu kolekcija.